

Zpráva Komise týkající se žádosti o informace od evropského ochránce práv

Korespondence - 13/07/2009

Případ OI/3/2003/JMA - Otevřeno dne 19/11/2003 - Rozhodnutí ze dne 04/07/2007

Analýza pokroku dosaženého evropskými školami v integraci žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami

Úvod

Nejvyšší rada evropských škol přijala svůj první vzdělávací program týkající se integrace žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami (ZVP) v roce 1999 a v roce 2005 schválila revidovanou verzi programu (1) [\[Odkaz\]](#) (dále jen „program“). Žáci se ZVP jsou definováni jako děti mající fyzické či mentální potíže a potíže v chování, které mají vliv na jejich schopnost účastnit se řádného vzdělávání.

Program zdůrazňuje integraci žáka se ZVP do školního života v nejvyšší možné míře. Integrace s vhodnou podporou umožňuje žákům se ZVP rozvíjet se a činit pokroky v obvyklé roční skupině, ke které patří, a to za předpokladu, že jim to dovolují jejich schopnosti. (2) [\[Odkaz\]](#)

Hlavním cílem programu ZVP v evropských školách je zajistit, aby se žáci se ZVP „mohli aktivně účastnit řádného vzdělávání a obvyklých činností ve své roční skupině a třídě v souladu se svými schopnostmi a prostřednictvím vhodné podpory.“ Program stanovuje zaručenou minimální aktivní účast dítěte na společných poznávacích činnostech.

Přestože evropské školy dělají, co je v jejich silách, je důležité uvést, že nikoli všechny děti se ZVP mohou být přijaty do systému evropských škol. Jak je stanoveno v programu:

„Škola je oprávněna prohlásit se za nezpůsobilou a doporučit rodičům, aby hledali jiné řešení vzdělávání svého dítěte v zařízení, jež je vhodnější a lépe vybavené pro splnění zvláštních potřeb jejich dítěte.“

1. Úloha komise

Jak veřejný ochránce práv uvedl ve svém rozhodnutí, (3) [\[Odkaz\]](#) Komise nemá vedoucí úlohu v rozhodovacím procesu týkajícím se systému evropských škol, protože se evropské školy řídí



mezivládní dohodou. V Nejvyšší radě mají všechny členské státy a Komise jednotlivě jeden hlas. Komise se účastní velkého počtu pracovních skupin a výborů, jež připravují jednání Nejvyšší rady a je členem správní rady jednotlivých evropských škol.

Co se týče vzdělávacího programu pro žáky se ZVP, hlavním úkolem Komise je pečlivě sledovat vývoj celkové integrace žáků se ZVP v evropských školách a dát k dispozici nezbytné rozpočty. Přestože Evropská komise není členem Skupiny pro politiku ZVP odpovědné za vytvoření programu ZVP (4) [Odkaz], hájí Komise zájmy všech žáků se ZVP na jednáních všech příslušných výborů, na zasedáních Nejvyšší rady a během jednání správních rad škol. V rámci správních rad Komise například trvá na skutečnosti, že neexistuje strop rozpočtu ZVP pro evropské školy. Komise zajišťuje, že každý nezbytný rozpočet (všechny nezbytné rozpočty) pro hodiny ZVP považované příslušnou školou za nezbytné, budou této škole dány k dispozici, aby mohla pokrýt potřeby žáků se ZVP.

Komise není oprávněna účastnit se jednání poradní skupiny (5) [Odkaz] a nikdy se neúčastní rozhodování o jednotlivém dítěti. Komise nicméně informuje rodiče dětí se ZVP o programu ZVP a všech jeho podmínkách a důsledcích. Také osobně, telefonicky, e-mailem nebo dopisem odpovídá na otázky rodičů a podporuje je při hledání nejlepšího možného řešení vzdělávání jejich dětí.

Komise si je dobře vědoma potřeb rodin, a proto podporovala a podporuje vedení všech evropských škol, aby udělalo, co je v jeho silách a v nejvyšší možné míře integrovalo žáky se ZVP. Během jednání správních rad škol Komise trvá na tom, že celkové výdaje na žáky se ZVP budou hrazeny z rozpočtu, pokud škola formálně Komisi požádá o vyrovnání rozpočtových schodků.

1.1. Výroční zpráva o integraci žáků se ZVP do evropských škol (Zpráva o statistické a kvalitativní analýze integrace žáků se ZVP do všech evropských škol v letech 2005/2006 (únor 2007)) (6) [Odkaz]

Rozhodnutím přijatým na svém zasedání dne 22. a 23. května 2002 v Nice Nejvyšší rada evropských škol udělila Skupině pro politiku ZVP (7) [Odkaz], jejímž členem Komise není, mandát poskytovat výroční zprávu o žácích se ZVP, na které se vztahuje smlouva o ZVP. Od té doby Skupina pro politiku ZVP vytváří výroční zprávu o postupu integrace žáků se ZVP v systému evropských škol a představuje ji Nejvyšší radě. Komise zaznamenala při všech předchozích zasedáních Nejvyšší rady, na kterých byla představena výroční zpráva, že zpráva primárně poskytuje číselný přehled o situaci, a dále ne vždy poskytuje přesná čísla. Chybí zde podrobná a pečlivá kvalitativní analýza a je zde formulován pouze omezený počet doporučení pro školy.

„Výroční zpráva o integraci žáků se ZVP v evropských školách“ pro roky 2005/2006 byla představena na jednání Nejvyšší rady v Lisabonu ve dnech 17. a 18. dubna 2007. Během tohoto jednání Komise opět trvala na tom, že kvalita zpráv inspektorů ZVP je nedostatečná, a žádala, aby byla do příští výroční zprávy zahrnuta podrobnější analýza čísel a příčin odstoupení od programu ZVP. Komise také zdůraznila, že série doporučení a zásad pro



všechny evropské školy, a nikoli pouze bruselské školy, by měla být formulována tak, aby školám umožnila zlepšit integraci žáků se ZVP.

2. Integrace dětí se ZVP

2.1. Možnosti integrace

Možnosti integrace dětí se ZVP v evropské škole analyzuje poradní skupina, jež zahrnuje zástupce ředitele školy, odpovědného inspektora ZVP, rodiče, učitele a obvykle lékařského odborníka z vnějšího prostředí. Poradní skupina vydává kladné nebo záporné doporučení týkající se možností integrace jednotlivých dětí se ZVP. Po vydání kladného stanoviska ředitel školy a rodiče žáka se ZVP schválí a mohou podepsat ročně obnovitelnou smlouvu (8) [Odkaz]. Po vydání záporného stanoviska poradní skupiny se škola může prohlásit za nezpůsobilou a rodiče musí pro své děti hledat náhradní vzdělávání. V tomto případě škola rodičům poradí ohledně dalších možností vzdělávání jejich dítěte a v nejvyšší možné míře jim poskytne vedení při hledání nejvhodnějšího vzdělávacího zařízení pro jejich dítě.

Je nutné poznamenat, že systém evropských škol poskytuje pouze všeobecné akademické vzdělání. Evropské školy neposkytují odborné nebo technické vzdělání. Přestože evropské školy dělají co je v jejich silách pro integraci co největšího možného počtu žáků se ZVP, školy mají určitá omezení, která jim neumožňují integrovat všechny děti se ZVP.

2.2. Roční smlouva

Poradní skupina podrobně studuje každou novou žádost dítěte se ZVP. Hodnotí také situaci jednotlivých integrovaných žáků se ZVP nejméně jednou ročně, aby znovu zvážila možnosti a/nebo změny v integraci, a přizpůsobuje, pokud je to nutné, podmínky obnovitelné roční smlouvy. V případě, že poradní skupina integraci doporučí, určí učební schéma pro jednotlivé žáky se ZVP. Hlavním cílem je zajistit, aby se žáci se ZVP v nejvyšší možné míře řídili běžnými osnovami, které zajistí jejich lepší integraci. Pokud je to nutné, poradní skupina osnovy přizpůsobí a navrhne je ve zjednodušené podobě.

„Děti přijaté do evropské školy jako žáci se ZVP jsou zahrnuty do roční obnovitelné smlouvy podepsané rodiči žáků se ZVP a ředitelem školy. Ve smlouvě jsou stanoveny: podmínky přijetí, individuální výukové a učební schéma (vzdělávací a pedagogické), pedagogická a finanční podpora poskytovaná školou a příspěvek na dítě, který uhradí rodiče, obvykle mimo školu.“ (9) [Odkaz]

Komise je aktivním členem správní rady jednotlivých evropských škol a Nejvyšší rady, na kterých se diskutuje o všech důležitých změnách programu ZVP. Podle informací Komise nebyly učiněny žádné návrhy na omezení nebo odmítnutí účasti rodičů v poradní skupině a nebyly přijaty žádné stížnosti ze strany rodičů žáků se ZVP uvádějící, že by jejich úloha v poradní skupině byla omezena nebo jejich přítomnost odmítnuta. Komise se domnívá, že vklad rodičů je velmi důležitý pro celou poradní skupinu a zvláště pro dobré podmínky dítěte.



Veřejný ochránce práv ve svém rozhodnutí uvádí, že rodiče žáků se ZVP vyjadřují „obavy týkající se skutečnosti, že roční obnovení úmluvy, na které jsou založeny jednotlivé programy pro děti se ZVP, vytvářejí mezi rodiči nejistotu týkající se toho, jak se situace bude vyvíjet.“ (10) [Odkaz] V tomto ohledu by Komise chtěla zdůraznit, že je nutné situaci žáků se ZVP pečlivě sledovat: může se zlepšit - někteří žáci se ZVP už nemusí mít zvláštní vzdělávací potřeby (11) [Odkaz] - nebo se může v krátkém časovém období zhoršit. Obnovitelná roční smlouva umožňuje rodičům a škole učinit nezbytné úpravy týkající se podpory nebo osnov, aby byla zajištěna nejlepší možná integrace dítěte se ZVP. Komise se domnívá, že tento způsob postupu rodičům pomáhá najít nejlepší vzdělávací řešení pro jejich dítě a škole umožňuje přizpůsobit vzdělávání potřebám dítěte.

2.3. Skupina pro politiku ZVP a úloha inspektora ZVP

Program předpokládá dva inspektory ZVP: jednoho pro děti se ZVP v mateřských školách a na základních školách a druhého pro žáky se ZVP na středních školách. Aby bylo stanovisko v různých poradních skupinách harmonizované, inspektor je přítomen ve všech poradních skupinách a sleduje všechny případy.

Aby byl systém ještě objektivnější, byla Rada inspektorů požádána o sepsání dokumentu, ve kterém jsou podrobně popsány minimální standardy pro všechny žáky. (12) [Odkaz]

2.4. Minimální standardy

V roce 2005 Nejvyšší rada jmenovala pracovní skupinu, kterou pověřila vypracováním návrhů týkajících se budoucnosti evropských škol. Během jejího jednání ve dnech 30. a 31. ledna 2007 Nejvyšší rada o záležitosti diskutovala a navrhla, aby „*Rada inspektorů vytvořila soubor minimálních standardů týkajících se poskytování vzdělání všem žákům a zvážila, zda jsou nutná další opatření na podporu konceptu inkluzivního vzdělání v evropských školách.*“ (13) [Odkaz]

V průběhu zasedání pracovní skupiny i během jednání Nejvyšší rady Komise podpořila myšlenku vytvoření souboru minimálních standardů. Tento dokument vytvoří pro všechny strany účastníci se integrace dítěte se ZVP dobrou základnu a objektivní standardy, na kterých může být založeno zapsání nebo odmítnutí integrace každého jednotlivého dítěte se ZVP.

3. Pokrok učiněný evropskými školami ve vztahu k integraci žáků se ZVP

3.1. Čísla týkající se integrace žáků se ZVP 3.1.1. Počet žáků se ZVP integrovaných v evropských školách

Podle výroční zprávy o integraci žáků se ZVP do evropských škol ve školním roce 2005/2006 připravené inspektorem ZVP a představené Nejvyšší radě na jejím zasedání v dubnu 2007 (14) [Odkaz] se počet žáků se ZVP integrovaných do evropských škol každým rokem zvyšuje. V



letech 2004/2005 byl celkový počet žáků se ZVP 274 (7 v mateřských školách, 165 na základních školách a 102 na středních školách). V letech 2006/2007 byl celkový počet 388 (21 v mateřských školách, 210 na základních školách a 157 na středních školách). Při srovnání těchto čísel byl zaznamenán celkový vzrůst o 41 % (114 nově zapsaných žáků se ZVP). Dále se zvyšuje počet žáků se ZVP téměř ve všech evropských školách a ve všech různých věkových skupinách.

Stejná výroční zpráva uvádí, že stávající rozdíly v počtu žáků se ZVP v různých jazykových oddílech mohou být pouze náhodné.

3.1.2. Počet žáků opouštějících program

Podle výroční zprávy 16,3 % žáků se ZVP (63 z 387) od smlouvy odstoupilo. Je uváděno několik důvodů:

(a) 43,28 % rodičů (29 ze 67) se rozhodlo pro své dítě (děti) najít jinou školu. Zpráva bohužel neuvádí žádné další informace, proč rodiče zvolili jinou školu;

(b) 20,89 % (14 ze 67) odstoupení bylo způsobeno tím, že rodiče změnili povolání a museli se přestěhovat do jiného města, kde byli někteří žáci se ZVP (přesná čísla nejsou známa) integrováni v evropské škole jejich nového města;

(c) 8,95 % žáků se ZVP (6 ze 67) učinilo velký pokrok, jenž jim umožnil učit se podle běžných osnov, a proto již nepotřebují zvláštní pomoc jakéhokoli druhu;

(d) V případě 26,88 % žáků se ZVP (18 ze 67) se ředitel školy poté, co obdržel záporné stanovisko poradní skupiny, rozhodl neprodloužit jejich smlouvu o ZVP. Toto rozhodnutí je založeno na požadavcích na žáky se ZVP, aby byli schopni účastnit se minimálního množství poznávacích činností a na oprávnění evropské školy vyhlásit se nezpůsobilou plnit potřeby daných žáků se ZVP.

26,88 % žáků se ZVP si musí najít jinou školu, jež jim lépe vyhovuje a má kvalifikované pracovníky, kteří umí nakládat s jejich vzdělávacími potřebami. Co se týče zmíněných 26,88 % žáků se ZVP, jejichž smlouva ZVP nebyla prodloužena, Komise by chtěla zdůraznit svou iniciativu vytvořit soubor objektivních minimálních standardů (viz 2.4).

Další obavu Komise představuje skutečnost, že 43,28 % rodičů se rozhoduje stáhnout své děti ze systému evropských škol. Komise požádala o podrobnější analýzu důvodů, proč tito rodiče odstoupili od zapsání svých dětí do budoucích výročních zpráv o integraci žáků se ZVP. To Komisi pomůže podpořit a hájit nezbytná zlepšení a úpravy programu ZVP v příslušných radách a výborech.

3.2. Rozpočet pro integraci dětí se ZVP

3.2.1. Rozpočet

Komise žádá evropské školy o poskytnutí odhadu dotace, kterou budou potřebovat v



následujícím školním roce. V případě, že se bude zdát nutné pro evropskou školu vyčlenit zvláštní rozpočet, s nímž se v rozpočtu nepočítalo, je rozpočet Společenství vždy schopen pokrýt takovéto žádosti škol. Komise skutečně podporuje politiku evropských škol spočívající v integraci žáků se ZVP, pokud poradní skupina ZVP tuto integraci považuje za možnou. Pro informaci je rozpočet plánovaný pro žáky se ZVP v rozpočtu evropských škol pro rok 2007 2 785 927 EUR.

3.2.2. Prostory a materiální aspekty

Téměř všechny prostory evropských škol jsou budovány tak, aby mohly integrovat žáky se ZVP se zvláštními tělesnými potřebami (např. v Karlsruhe byla vybudována rampa; ve Frankfurtu byl instalován zvedák na toaletě, který má zvednout žáka se ZVP z vozíku). Podle výroční zprávy není vždy ve školách počítáno s větším počtem malých místností pro individuální práci se žáky ZVP. Komise trvá během správní rady jednotlivých škol na tom, že má být vše provedeno, včetně změn prostor školy, aby mohla integrace žáků se ZVP probíhat tak hladce, jak je to jen možné.

3.2.3. Úhrada nákladů za zvláštní vzdělávání žáka se ZVP

Když se evropská škola prohlásí za nezpůsobilou integrovat žáka se ZVP do systému evropských škol a žák se ZVP navštěvuje specializovanou školu, rodiče mohou za určitých podmínek požádat o úhradu školních poplatků. Platí článek 76 služebního řádu o úřednících Evropských společenství a články 30, 71 a 98 pracovního řádu ostatních zaměstnanců evropských Společenství. Více informací o podmínkách a úhradě lze najít na "http://www.cc.cec/pers_admin/social_bxl/social/funds_fr.html#4 [Odkaz]" a v meziinstitucionálních směrnicích, jež byly naposledy upraveny dne 1. května 2004.

O záležitosti plné úhrady nákladů za vzdělání pro všechny žáky se ZVP, jejichž rodiče jsou zaměstnanci EU a kteří jsou vyloučeni ze systému evropských škol kvůli svému stupni postižení, se diskutovalo na 249. zasedání „Collège des Chefs d'administration" dne 12. září 2007. Na tomto zasedání bylo rozhodnuto, že „Comité de Préparation pour les Affaires Sociales" by měl vyhodnotit dopad takovéto plné úhrady na orgány EU.

3.3. Inkluzivní vyučovací metody

V programu ZVP je možné najít o konceptu inkluzivních vyučovacích metod následující:

„Skutečná integrace předpokládá použití inkluzivních vyučovacích metod ve všech činnostech v nejvyšší možné míře v souladu se schopnostmi těchto žáků. Příliš velký poměr individuálního vzdělávání je ovšem další formou vyloučení, protože dané žáky označí jako odlišné a stigmatizuje je. Proto je vhodné, aby VP (výuková podpora) nebo učitelé ZVP poskytovali takovýmto žákům podporu ve třídě, do které byli integrováni."

V pracovní skupině pro budoucnost evropských škol Komise podporovala myšlenku hodnocení toho, do jaké míry jsou v evropských školách používány inkluzivní vyučovací metody. Na svém



zasedání v lednu 2007 Nejvyšší rada navrhla, aby „Rada inspektorů zvážila, zda jsou nutná další opatření na podporu konceptu inkluzivních vyučovacích metod v evropských školách.“ (15) [Odkaz] Výsledky tohoto hodnocení ještě nejsou k dispozici.

3.4. Koordinace případů ZVP 3.4.1. *Spuštění pilotního projektu centra zdrojů ZVP*

V pracovní skupině pro budoucnost evropských škol Komise podporovala myšlenku spuštění pilotního projektu centra zdrojů ZVP. To by bylo centrem, jež by poskytovalo všem evropským školám odborné znalosti a rady týkající se co největšího usnadnění integrace žáků se ZVP. Nejvyšší rada na svém jednání v lednu 2007 navrhla tuto myšlenku Radě inspektorů a očekává její stanovisko k tomuto tématu. (16) [Odkaz]

3.4.2. Koordinátor ZVP

Každá škola má určité množství času vymezeného na koordinaci ZVP. Čas vymezený na koordinaci ZVP je využíván pro následující úkoly: vypracování dokumentace o jednotlivých případech, psaní poznámek během jednání poradní skupiny, sepsání smlouvy, kontrolu různých případů, spolupráci s inspektorem ZVP atd.

Vedení školy rozhoduje, zda jmenuje jednoho koordinátora ZVP nebo rozdělí čas vymezený na koordinaci ZVP mezi různé kolegy. Komise nemá právo rozhodovat o tom, jak by mělo vedení školy postupovat. V bruselské škole I-Uccle například mají dva lidé ve svém balíčku úkolů čas vymezený na koordinaci ZVP: jedna osoba je pověřena koordinací spisů ZVP v mateřské a na základní škole, další osoba je pověřena spisy ZVP na střední škole.

4. Závěr

Komise zaznamenala, že se po dobu provádění programu ZVP počet žáků se ZVP integrovaných do evropských škol podstatně zvýšil. Rovněž se zdá, že Komise dala k dispozici nezbytné rozpočty, aby evropským školám umožnila v nejvyšší možné míře integrovat žáky se ZVP. Komise bude pokračovat v podrobném sledování důvodu(ů) odstoupení od programu ZVP a bude nadále trvat na tom, aby Skupina pro politiku ZVP odpovědná za výroční zprávu odpověděla na její otázky týkající se této záležitosti.

Komise se nadále bude aktivně účastnit debaty, jejímž cílem je zlepšení politiky ZVP, a s velkým zájmem očekává reakci Rady inspektorů týkající se souboru minimálních standardů a stanovisko této Rady inspektorů týkající se pilotního projektu centra zdrojů ZVP. Také očekává reakci Rady inspektorů ohledně otázky, zda bude nutné další hodnocení týkající se inkluzivních vyučovacích metod.

Komise bude nadále hájit zájmy dětí se ZVP v Nejvyšší radě a ve správních radách škol. Co se týče programu ZVP, hlavním cílem Komise vždy bylo a budou dobré podmínky a pokrok dětí se ZVP.



(1) [Odkaz] *Integrace žáků se ZVP do evropských škol* , referenční číslo: 2003-D-4710-en-6. Tento dokument ruší dokument z roku 1999 (referenční číslo: 811-D-1999).

(2) [Odkaz] Viz bod 2 této analýzy týkající se integrace žáků se ZVP.

(3) [Odkaz] Rozhodnutí o šetření z vlastního podnětu, referenční číslo OI/3/2003/JMA, týkající se Evropské komise (ze dne 4. července 2007).

(4) [Odkaz] Viz bod 2.3 této analýzy týkající se Skupiny pro politiku ZVP a úlohy inspektorů ZVP.

(5) [Odkaz] Viz bod 2.1 této analýzy týkající se změn v integraci dětí se ZVP.

(6) [Odkaz] Referenční číslo: 2007-D-431-en-2.

(7) [Odkaz] Viz bod 2.3 této analýzy týkající se Skupin pro politiku ZVP a úlohy inspektorů ZVP.

(8) [Odkaz] Viz bod 2.2 této analýzy týkající se výroční zprávy.

(9) [Odkaz] Viz bod 4.1, první odrážka, *Integrace žáků se ZVP do evropských škol* (referenční číslo: 2003-D-4710-en-6).

(10) [Odkaz] Viz bod 5.5, druhá odrážka, Rozhodnutí o šetření z vlastního podnětu OI/3/2003/JMA týkající se Evropské komise.

(11) [Odkaz] Viz bod 3.1.2 (c) této analýzy.

(12) [Odkaz] Viz bod 2.4 této analýzy týkající se minimálních standardů.

(13) [Odkaz] Viz bod X (iii) *Rozhodnutí Nejvyšší rady ze dne 30. a 31. ledna 2007* (referenční číslo: 2007-D-282-en-1.)

(14) [Odkaz] Viz bod 1.1 této analýzy.

(15) [Odkaz] Viz bod X (iii) *Rozhodnutí Nejvyšší rady ze dne 30. a 31. ledna 2007* (referenční číslo: 2007-D-282-en-1.).

(16) [Odkaz] Viz bod X, druhý odstavec *Rozhodnutí Nejvyšší rady ze dne 30. a 31. ledna 2007* .